

D • N

27/11 1957

Nytt inlägg på gammal linje

Förra ambassadören i Moskva George Kennan, numera professor i Princeton, vann för tio år sedan ryktbarhet genom att i tidskriften *Foreign Affairs* publicera en artikel som formulerade 'The policy of containment, teorin om tillbakahållandets politik. Sedan dess har mr Kennans uttalanden tillmätts stor betydelse, även om de sakligt sett inte innehållit något nytt eller märkligt; andra teoretiker inom det amerikanska utrikesdepartementet har i själva verket lämnat långt mera vägande bidrag till debatten än Kennan. Det senaste livligt diskuterade inlägget av Kennan ingår i en serie radioföreläsningar som han håller i England. Han söker här lämna ett bidrag till avspänningspolitiken.

Tanken är inte ny. Den har gång efter annan framförts på ryskt håll, den har i skilda variationer under senaste året upptagits också av bland andra den amerikanske ministern Stassen och den engelske oppositionsledaren Gaitskell. Den går kort sagt ut på att Tysklands återförening och tillbakadragandet av de ryska trupperna från satellitstaterna i Centraleuropa skulle vinnas genom att västmakterna Amerika och Frankrike avstod från sina baser och sina militära ansamlingar i Västeuropa, eller möjligen endast i Västtyskland — vilket av de båda alternativen som åsyftas är inte alltid klart.

Med stor utförlighet skildrar Kennan de fördelar som en återförening av Tyskland och en rysk reträtt, militär och politisk, från satellitstaterna skulle innebära; på denna punkt slår han med kraft in för länge sedan öppna dörrar. Rysslands värde i satellitstaterna kan leda till en konflikt liknande den som uppstod i Ungern för drygt ett år sedan och därmed till ohärliga grymheter och till en aktualisering av krigsfaran. Å andra sidan kan resultatet bli att sa-

tellitstaternas befolkning i en känsla av hopplöshet helt godtar det ryska förtrycket och att varje möjlighet till framtidig frigörelse blir utesluten. Att Tyskland bör återförenas motiveras med liknande skäl och av det ostridiga faktum att den tyska befolkningens överväldigande majoritet önskar en återförening.

I detta kan man blott instämma. Svagheter i Kennans resonemang bottnar i att han halvt om halvt likställer de ryska garnisonerna i satellitstaterna med Atlantpaktens baser och försvarsanstalter i Västtyskland och Västeuropa över huvud. Realiteten är dock den att satellitstaterna är underkuvade folk, som endast genom rysk militär och av Ryssland understödda regeringar hålles fast i östblocket, medan Atlantpaktens försvarsåtgärder i Västeuropa tillkommit på de hotade nationernas egen begäran och av dessa nationer anses som ett skydd för deras frihet. Av detta förhållande följer att en rysk utrymning i öster inte kan bli av samma innebörd som en västmaktsutrymning i väster.

Problemet kan illustreras genom en diskussion av hypotesen att ryssarna skulle förmås att genom berörda eftergifter från Västerms sida utrymma satellitstaterna. Detta innebär inte att satellitstaterna blir fria. Den kommunistiska regimen i dessa stater innebär en stark bundenhet gentemot Ryssland, denna kan uppehållas blott genom en mer eller mindre fullständig diktatur av de på Rysslands makt beroende regeringarna, uppror inom dessa länder kan när som helst leda till att ryska trupper inkallas för att stödja de hotade regimerna. Att skapa garantier för att dessa stater blir reellt självständiga är omöjligt; det kan inte gärna tänkas förbud för sta-

ternas regeringar att inkalla ryska trupper, inte heller att ett dylikt inkallande skulle bli anledning för västmakterna att börja krig mot Ryssland. En rent militär rysk utrymning blir alltså av begränsad betydelse, så begränsad att den knappast medför någon väsentlig förändring i dessa staters politiska situation. Och om en politisk rysk reträtt talar inte Kennan i detta sammanhang.

Vad skulle däremot en utrymning av Västtyskland betyda? Västerms försvarslinje bleve enligt denna tanke flyttad till Västtysklands, respektive Tysklands gränser mot Danmark, Holland, Belgien och Frankrike. Därmed bleve den militära möjligheten för Västerm att inskrida till Tysklands hjälp i hög grad minskad. Härtill kommer den politiska frågan. Om Atlantpaktens styrkor drar sig tillbaka från Tyskland, blir det med säkerhet vida svårare att mobilisera en västopinion och särskilt en amerikansk opinion för Tysklands försvar. Det faller av sig självt att en utrymning av hela Västeuropa leder till ännu farligare konsekvenser.

Emellertid finns ingen anledning att anta att Ryssland skulle gå med på en tysk återförening och en utrymning av satellitstaterna endast i utbyte mot att Västerm utrymde Västtyskland. Kennan tänker sig därför att Västerms eftergiftspolitik skulle gå ett steg längre; ett återförenat Tyskland skulle inte få rätt att alliera sig med Västerm, möjligen inte ens att rusta sig för försvar mot Ryssland. Därmed skulle dels hela Tyskland prisgivas åt ett eventuellt ryskt angrepp, dels skulle Västerms hela försvarsposition i Europa försvagas. Och likväl kan det knappast antas att Ryssland skulle gå med på en sådan uppgörelse. Ryssland kräver en total utrymning av Västeuropa, ett bevarande av den östtyska regimen och dess utbredning till hela Tyskland. För detta pris, det reella priset, torde ingen demokratisk statsman i Västeuropa eller Amerika anse att den nära nog fiktiva fördelen av de ryska garnisonernas avmarsch från satellitstaterna är en tillräcklig kompensering.